

УДК 346.1

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.2.3>

ESG ЯК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН

Долгерт В.В.,
аспірант Державної установи
«Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова
Національної академії наук України»
ORCID: 0009-0001-3792-6320
e-mail: vitalii.dolhert@gmail.com

Долгерт В.В. ESG як фактор трансформації господарських правовідносин.

Стаття присвячена розкриттю особливостей впливу ESG підходу на господарські правовідносини та визначенню ефективних господарсько-правових інструментів імплементації ESG на рівні підприємства.

Встановлено, що причини впровадження підприємством ESG підходу обумовлені необхідністю дотримання вимог міжнародного та національного законодавства, а також тим, що внаслідок впровадження ESG підприємство може отримати конкретні позитивні ефекти, зокрема підвищення інвестиційної привабливості.

Досліджено, що реалізація суб'єктом господарювання ESG-принципів знаходить своє відображення у господарських правовідносинах, що виникають в процесі його діяльності та реалізації ESG підходу. Визначено, що: 1) у господарсько-виробничих правовідносинах ESG підхід проявляється у встановленні вимог щодо екологічних стандартів виробництва, ощадливого використання природних ресурсів, формуванні відповідальних ланцюгів постачання та в особливому підході до взаємодії зі стейкхолдерами; 2) у внутрішньогосподарських правовідносинах ESG підхід виражається в трансформації системи внутрішніх правил та процедур суб'єкта господарювання, що регулюють організацію його діяльності; 3) в організаційно-господарських правовідносинах ESG підхід полягає у формуванні екологічних, соціальних та управлінських вимог до організації господарської діяльності підприємства, що встановлюються державою, іншими уповноваженими на це суб'єктами та безпосередньо самим підприємством.

Аргументовано, що ефективними господарсько-правовими інструментами імплементації ESG на рівні підприємства є локальні акти. З'ясовано, що в залежності від виду господарських правовідносин в яких реалізується ESG підхід, будуть застосовуватися й різні види локальних актів. Встановлено, що до базових локальних актів якими опосередковується впровадження ESG на рівні підприємства відносяться ESG-стратегія та внутрішньогосподарський договір. Виділено специфічні функції ESG-стратегії до яких віднесено: 1) функцію імплементації цілей сталого розвитку; 2) інвестиційно-стимулюючу функцію; 3) функцію управління господарськими ризиками.

Ключові слова: ESG, сталий розвиток, господарські правовідносини, локальний акт, внутрішньогосподарський договір, функції.

Dolhert V.V. ESG as a factor in the transformation of economic legal relations.

The article is devoted to revealing the peculiarities of the influence of the ESG approach on economic legal relations and determining effective economic and legal instruments for implementing ESG at the enterprise level.

It is established that the reasons for the implementation of the ESG approach by an enterprise are due to the need to comply with the requirements of international and national legislation, as well as the fact that as a result of the implementation of ESG, the enterprise can receive specific positive effects, in particular, increasing investment attractiveness.

It is studied that the implementation of ESG principles by a business entity is reflected in economic legal relations that arise in the process of its activities and the implementation of the ESG approach. It is determined that: 1) in economic and production legal relations, the ESG approach is manifested in establishing requirements for environmental standards of production, economical use of natural

resources, the formation of responsible supply chains and in a special approach to interaction with stakeholders; 2) in internal economic relations, the ESG approach is expressed in the transformation of the system of internal rules and procedures of the business entity that regulate the organization of its activities; 3) in organizational and economic relations, the ESG approach consists in the formation of environmental, social and management requirements for the organization of the business activity of the enterprise, which are established by the state, other authorized entities and directly by the enterprise itself.

It is argued that effective economic and legal instruments for implementing ESG at the enterprise level are local acts. It is found out that depending on the type of economic relations in which the ESG approach is implemented, different types of local acts will also be applied. It is established that the basic local acts that mediate the implementation of ESG at the enterprise level include the ESG strategy and the internal economic agreement. Specific functions of the ESG strategy are identified, which include: 1) the function of implementing sustainable development goals; 2) the investment-stimulating function; 3) the function of managing economic risks.

Key words: ESG, sustainable development, economic legal relations, local act, internal economic agreement, functions.

Постановка проблеми. Зростання впливу концепції сталого розвитку та ESG у світовому співтоваристві зумовлює зміну підходів до здійснення господарської діяльності. З одного боку зазначений процес пов'язаний з нормативним закріпленням відповідних вимог в законодавстві Європейського Союзу та в національному законодавстві України. З другого боку причини впровадження підприємством ESG підходів не зумовлені виключно тільки необхідністю дотримання відповідних законодавчих вимог, а полягають ще й в тому, що від успішності зазначеного процесу залежить можливість отримання підприємством конкретних позитивних ефектів, що ним обумовлені. До прикладу, одним з таких позитивних ефектів є підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства та створення для нього можливостей отримання сталих інвестицій.

Аналітичний центр Київської школи економіки в лютому 2026 року повідомив про те, що з моменту повномасштабного вторгнення втрати економіки України оцінюються у 1,7 трильйона доларів США, зауважується, що найбільші втрати спостерігаються в продуктивних секторах економіки – у сфері торгівлі 693, 3 мільярдів доларів США, у сфері промисловості – 645, 6 мільярдів доларів США, у сільському господарстві – 81, 9 мільярдів доларів США, в енергетичній сфері – 75, 3 мільярдів доларів США [1]. Сталі інвестиції це не тільки можливість для розвитку суб'єкта господарювання, а й для його повоєнного відновлення, що з огляду на наведену статистику є особливо актуальним для вітчизняних підприємств в умовах сьогодення.

Разом з тим, впровадження на підприємстві ESG підходу нерозривно пов'язане з трансформацією господарських правовідносин, що відбувається у зв'язку з інтеграцією підприємством екологічних, соціальних та управлінських критеріїв на різних рівнях своєї господарської діяльності. Дослідження впливу ESG на господарські правовідносини вбачається **актуальним** з огляду на те, що це дозволить визначити ефективні господарсько-правові інструменти імплементації ESG на рівні підприємства.

Метою цієї статті є аналіз впливу ESG підходу на господарські правовідносини та визначення ефективних господарсько-правових інструментів імплементації ESG на рівні підприємства.

Стан опрацювання проблеми. На загальнотеоретичному рівні господарські правовідносини в сучасних умовах дослідили Р.А. Джабраїлов, Д.В. Задихайло, В.Г. Олюха, О.П. Подцерковний, В.В. Резнікова, В.А. Устименко, В.С. Щербина. Правові питання застосування ESG розглянуті А.Є. Санченко. Особливості впровадження корпоративних практик підприємством з використанням локальних актів дослідила Т.Г. Попович. В той же час не простежується належної уваги науковців до дослідження питання впливу ESG підходу на господарські правовідносини.

Виклад основного матеріалу. З метою дотримання та реалізації концепції ESG підприємство здійснює її закріплення в своїй діяльності шляхом формування спеціальних комплексів поведінки та їх імплементації через різноманітні локальні акти: корпоративні політики, кодекси поведінки, внутрішні стандарти тощо. При цьому, очевидно, що через концепцію ESG в локальних актах на підприємстві впроваджуються не тільки спеціальні комплекси поведінки. Так, закріплення ESG в діяльності суб'єкта господарювання через локальні акти цілком логічно здійснює вплив на різноманітні аспекти організації та здійснення господарської діяльності, зокрема на процеси прийнят-

тя управлінських рішень, взаємодію суб'єкта господарювання з працівниками, контрагентами, інвесторами, органами державної влади.

У зв'язку з наведеним можна дійти висновку, що реалізація суб'єктом господарювання ESG-принципів знаходить своє відображення у господарських правовідносинах, що виникають в процесі його діяльності та реалізації ESG підходу.

В сучасній доктрині господарського права виділяють три групи господарських правовідносин, а саме: 1) організаційно-господарські, що складаються між суб'єктами господарювання і суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю; 2) господарсько-виробничі, що виникають між суб'єктами господарювання при безпосередньому здійсненні господарської діяльності; 3) внутрішньогосподарські, що виникають між структурними підрозділами суб'єкта господарювання - юридичної особи, а також між самим таким суб'єктом і його структурними підрозділами (цехами, відділами, філіями, представництвами тощо) [2, с. 24-25]. Зважаючи на комплексний характер ESG підходу, його реалізація проявляється у кожному з вищенаведених видів господарських правовідносин.

Так, у господарсько-виробничих правовідносинах реалізація ESG проявляється через встановлення вимог до здійснення господарської діяльності, зокрема, але не виключно щодо екологічних стандартів виробництва, ощадливого використання природних ресурсів, формування відповідальних ланцюгів постачання. Крім того процес впровадження ESG на підприємстві досить сильно залежить від його взаємодії зі стейкхолдерами, що може полягати як в позитивних практиках (проведення публічних слухань, створення механізмів зворотного зв'язку тощо), так і через уникнення взаємодії з певними стейкхолдерами, або розірвання з ними раніше встановлених взаємовідносин у разі, якщо вони не дотримуються ESG-принципів.

До прикладу, в рішенні Господарського суду міста Києва від 26.11.2025 року по справі № 910/11880/25 було описано як АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК» в своїх Правилах банківського обслуговування передбачив, що «Клієнт зобов'язаний негайно інформувати Банк про інциденти з порушення законодавства України в сфері охорони навколишнього середовища, прав людини та трудових відносин, у тому числі про виникнення спорів із зацікавленими особами (співробітниками, місцевими спільнотами, контрагентами тощо) через порушення Клієнтом ESG-критеріїв... Відповідно до пункту 9.1. статті 9 Розділу 1 Правил Банк має право відмовитися від надання Послуг, зокрема, від підписання Заяв, надання доступу в Системи «Клієнт-Банк», «Райффайзен Бізнес Онлайн», проведення операції(ій) по Рахункам Клієнта, надання всіх чи окремих Послуг в Системах «Клієнт-Банк», «Райффайзен Бізнес Онлайн», а також призупинити (тимчасово) всі або окремі операції по ним та/або здійснити Блокування ПК, відмовити в обслуговуванні Клієнту та/або закрити Рахунок/Рахунки у наступних випадках: 9.1.1. дії Клієнта та/або операція Клієнта не відповідають вимогам Договору або вимогам законодавства України, у тому числі, але не обмежуючись, режиму Рахунків, або такі дії Клієнта та/або операція мають сумнівний суспільний чи економічний характер; 9.1.2. у випадку відсутності в Банку необхідної інформації та документів та/або їх ненадання Клієнтом протягом десяти днів з моменту направлення відповідної вимоги Банку» [3].

Що стосується внутрішньогосподарських правовідносин, то ESG знаходить своє відображення у них через формування суб'єктом господарювання внутрішніх стандартів діяльності, правил організації виробничих процесів, корпоративних політик та інших локальних актів, що регламентують внутрішню діяльність суб'єкта господарювання. Г. Нільсен та К. Вілладсен зауважують, що принципи ESG-управління передбачають використання компаніями точних та прозорих методів бухгалтерського обліку, забезпечення доброчесності та різноманітності у призначенні членів ради директорів та керівництва [4, с. 11]. Таким чином ESG підхід трансформує систему внутрішніх правил та процедур суб'єкта господарювання, що регулюють організацію його діяльності та фактично наповнюють внутрішньогосподарські правовідносини новим змістом.

У організаційно-господарських правовідносинах ESG-підхід виражається у формуванні екологічних, соціальних та управлінських вимог до організації господарської діяльності підприємства, що встановлюються державою, іншими уповноваженими на це суб'єктами та безпосередньо самим підприємством. Варто зазначити, що в контексті впровадження ESG на організаційно-господарські правовідносини доволі сильно впливають міжнародні нормативно-правові акти, що формують відповідні вимоги до суб'єктів господарювання.

Директивою ЄС 2022/2464 (CSRD) сформовані для підприємств обов'язки щодо корпоративної звітності, а саме в ст. 19а зазначеної Директиви вказано, що великі, малі та середні підпри-

емства повинні включати до звіту про управління інформацію, необхідну для розуміння впливу підприємства на питання сталого розвитку, та інформацію, необхідну для розуміння того, як питання сталого розвитку впливають на розвиток, діяльність та становище підприємства [5]. Вказана Директива ще не імплементована в законодавство України, однак при цьому активні дії щодо її імплементації вже здійснюються. Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1015-р від 18.10.2024 року було схвалено Стратегію запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку, метою якої є запровадження подання звітності із сталого розвитку в Україні до 2030 року, що забезпечить адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС, сприятиме доступу українських підприємств до міжнародних ринків капіталу та залученню іноземних інвестицій [6].

Крім цього, наразі Кабінетом Міністрів України з метою, з поміж іншого, імплементації вказаної Директиви ініційовано два законопроекти. Першим є Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та деяких законів України щодо удосконалення законодавства у сфері аудиторської діяльності (№ 14016 від 05.09.2025), що зокрема, але не включно, розширює поняття аудиторських послуг додаючи в нього складову сталого розвитку та навіть визначає новий вид аудиторів в сфері сталого розвитку, а саме аудиторів з надання впевненості із сталого розвитку [7]. Зміни запропоновані зазначеним законопроектом є логічним кроком на шляху до комплексної імплементації вимог законодавства ЄС щодо звітності у сфері сталого розвитку. Незалежна перевірка такої звітності покликана забезпечити достовірність, об'єктивність та повноту відповідних даних.

Другим є проект Закону про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо запровадження звітності із сталого розвитку (№ 13598 від 04.08.2025). Зазначеним законопроектом пропонується доповнення Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» статтею 12-2 «Звітність зі сталого розвитку», відповідно до якої звітність із сталого розвитку за стандартами звітності із сталого розвитку складають: 1) великі підприємства; 2) середні підприємства, цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку капіталу; 3) малі підприємства, цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку капіталу; 4) материнські підприємства великої групи [8].

Не можливо не погодитися з тим, що запропонований в законопроекті підхід щодо запровадження звітності зі сталого розвитку відповідає сучасним тенденціям щодо імплементації в українське законодавство норм права ЄС. Втім бачиться дискусійним запровадження такої звітності для середніх та малих підприємств з наступних міркувань. Наразі господарська діяльність в Україні й так відзначається значним ступенем зарегульованості з боку держави, створення законодавцем умов за яких середні та малі підприємства будуть вимушені нести додаткові витрати на формування системи збору ESG даних, підготовку звітності зі сталого розвитку, залучення аудиторів з надання впевненості із сталого розвитку може призвести до того, що такі заходи будуть непропорційними до економічних можливостей зазначених підприємств. Відтак вбачається доцільним видалити з вказаного законопроекту положення щодо обов'язковості звітності зі сталого розвитку для середніх та малих підприємств, цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку капіталу. Однак при цьому варто зберегти для цих підприємств можливість добровільного складання відповідної звітності. Дотримання такої ESG практики може в перспективі сприяти їх економічному розвитку оскільки підвищує шанси отримати сталі інвестиції.

З огляду на вищевикладене, концепція ESG, в процесі її реалізації підприємством, знаходить своє відображення в усіх видах господарських правовідносин. Доцільно зауважити, що ESG підхід загалом та його управлінська складова зокрема, безпосередньо пов'язані із системою корпоративного управління, оскільки саме остання формує основу прийняття управлінських рішень у діяльності підприємства. При цьому, вбачається, що управлінська складова ESG інтегрується у систему корпоративного управління та модифікує її зміст шляхом розширення кола цілей та суб'єктів, інтереси яких враховуються при здійсненні господарської діяльності. Так, якщо традиційна модель корпоративного управління орієнтується передусім на забезпечення ефективності діяльності компанії в економічному вимірі, то ESG підхід передбачає також врахування екологічних, соціальних та етичних аспектів функціонування суб'єкта господарювання.

Варто зазначити, що інтеграція ESG компонентів в систему корпоративного управління може бути здійснена шляхом її нормативного закріплення суб'єктом господарювання. Аналізуючи Принципи корпоративного управління G20/OECD Т.Г. Попович зауважує, що «реалізація цих принципів в українській корпоративній практиці неможлива без чітко розробленої системи ло-

кальних нормативних документів, які слугують внутрішнім механізмом упровадження міжнародних стандартів у діяльність суб'єктів господарювання. Саме через локальні акти (положення про корпоративне управління, кодекси етики, антикорупційні політики, регламенти органів управління) компанії адаптують положення Принципів ОЕСР до своїх організаційних моделей» [9, с. 54]. З її позицією варто погодитися, дійсно саме локальні акти виступають ефективними господарсько-правовими інструментами імплементації корпоративних практик на рівні підприємства, зокрема й тих, що пов'язані з ESG. При цьому в ситуації з ESG підходом доцільно зауважити, що в залежності від виду господарських правовідносин в межах яких він реалізується, будуть застосовуватися й різні види локальних актів. Виключенням тут є тільки ESG-стратегія підприємства, що буде виступати базовим локальним актом, що регламентує впровадження ESG підходу на підприємстві одночасно в усіх видах господарських правовідносинах. ESG-стратегія може бути оформлена, як у вигляді одного локального акту, так і у вигляді їх системи. Форма реалізації ESG-стратегії залежить від потреб підприємства, його розміру, виду діяльності тощо.

Якщо говорити більш детально про конкретні локальні акти через які реалізується ESG підхід в різних видах господарських правовідносин, то бачиться наступне. У господарсько-виробничих правовідносинах до них можна віднести політики підприємства щодо закупівель, екологічності, енергоефективності та ресурсозбереження, а також стандарти виробничих процесів тощо. В організаційно-господарських правовідносинах реалізація ESG підходу може відбуватися зокрема через положення про внутрішній контроль та аудит, комплаєнс, антикорупційну політику. До локальних актів через які реалізується ESG підхід в рамках внутрішньогосподарських правовідносин можна віднести положення про структурні підрозділи, внутрішні регламенти та інструкції, при цьому бачиться, що ключовим локальним актом в даному виді господарських правовідносин має бути внутрішньогосподарський договір.

Останній на відміну від інших локальних актів, що мають переважно односторонній організаційно-розпорядчий характер, є двостороннім або багатостороннім локальним актом, що передбачає узгодження взаємних прав та обов'язків учасників внутрішньогосподарських правовідносин. Тут варто відзначити, що саме особлива договірна форма такого локального акту створює певні переваги в процесі реалізації підприємством ESG підходу порівняно з іншими локальними актами. Так, внутрішньогосподарський договір дозволяє зробити процес реалізації ESG підходу індивідуалізованим в залежності від суб'єктного складу та конкретних цілей, що мають бути досягнуті в межах такого процесу. Крім того, внутрішньогосподарський договір дозволяє сторонам закріпити деталізовані показники, яких потрібно досягнути та строки їх досягнення, що переводить процес впровадження ESG підходу на підприємстві з декларативної площини в площину операційну.

При цьому, варто зазначити, що не залежно від способу закріплення ESG на рівні підприємства, такий процес в будь-якому разі здатний забезпечити для нього низку суттєвих позитивних ефектів з огляду на специфічні функції, що виконує ESG-стратегія. Для окреслення таких функцій варто взяти за основу підхід обґрунтований Р.К. Мертоном в його фундаментальній праці «Соціальна теорія та соціальна структура», відповідно до якого функціями є такі спостережувані наслідки, що сприяють адаптації або пристосуванню певної системи [10, с. 105]. З урахуванням вказаного підходу функції ESG-стратегії слід розглядати як наслідки її впровадження, що забезпечують адаптацію суб'єкта господарювання до умов сьогодення. З огляду на специфіку концепції ESG та особливості її прояву в господарських правовідносинах доцільно виділити: 1) функцію імплементації цілей сталого розвитку; 2) інвестиційно-стимулюючу функцію; 3) функцію управління господарськими ризиками. Зазначені функції уособлюють системний вплив ESG-стратегії на господарську діяльність підприємства, що проявляється як у трансформації змісту такої діяльності, так і механізмів її організації, фінансування та контролю.

Висновки. Станом на сьогодні ESG підхід є суттєвим фактором, що впливає на трансформацію господарських правовідносин. У зв'язку з інтеграцією екологічного, соціального та управлінського компонентів ESG в господарські правовідносини, вони наповнюються новим змістом. У господарсько-виробничих правовідносинах це проявляється у встановленні вимог щодо екологічних стандартів виробництва, ощадливого використання природних ресурсів, формуванні відповідальних ланцюгів постачання та в особливому підході до взаємодії зі стейкхолдерами. У внутрішньогосподарських правовідносинах ESG підхід виражається в трансформації системи внутрішніх правил та процедур суб'єкта господарювання, що регулюють організацію його діяльності. В організаційно-господарських правовідносинах ESG підхід полягає у формуванні еколо-

гічних, соціальних та управлінських вимог до організації господарської діяльності підприємства, що встановлюються державою, іншими уповноваженими на це суб'єктами та безпосередньо самим підприємством. Нормативізація ESG-підходу на рівні підприємства, в ході його реалізації в межах різного виду господарських правовідносин, відбувається з використанням таких господарсько-правових інструментів як локальні акти. При цьому базовими локальними актами в зазначеному процесі є ESG-стратегія та внутрішньогосподарський договір. В незалежності від виду локального акту через який впроваджується ESG-стратегія на рівні підприємства, вона виконує функцію імплементації цілей сталого розвитку, інвестиційно-стимулюючу функцію та функцію управління господарськими ризиками.

Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення впливу ESG підходу на формування правового господарського порядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Непрямі втрати економіки України оцінюються у \$1,7 трлн втраченого виторгу до кінця 2026 року – KSE Institute - Kyiv School of Economics. Kyiv School of Economics. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/nepryami-vtrati-ekonomiki-ukrayini-otsinyuyutsya-u-1-7-trln-vtrachenogo-vitorgu-do-kintsya-2026-roku-kse-institute/> (дата звернення: 24.03.2026).
2. Господарське право: підручник / О.П. Подцерковний, В.Г. Олюха, О.О. Квасніцька [та ін.]; за ред. О.П. Подцерковного. 4-те вид., доп. і перероб. Одеса: Фенікс, 2024. 584 с.
3. Рішення Господарського суду міста Києва від 26.11.2025 року по справі № 910/11880/25. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133554039> (дата звернення: 24.03.2026).
4. Nielsen H., Villadsen K. The ESG Discourse Is Neither Timeless Nor Stable: How Danish Companies 'Tactically' Embrace ESG Concepts. *Sustainability*. 2023. Vol. 15, no. 3. P. 2766. URL: <https://doi.org/10.3390/su15032766> (дата звернення: 24.03.2026).
5. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU as regards corporate sustainability reporting. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj/eng>. (дата звернення: 24.03.2026).
6. Про схвалення Стратегії запровадження підприємствами звітності із сталого розвитку: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.10.2024 № 1015-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1015-2024-r#Text> (дата звернення: 24.03.2026).
7. Про внесення змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та деяких законів України щодо удосконалення законодавства у сфері аудиторської діяльності: проект Закону України від 05.09.2025 № 14016. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57280> (дата звернення: 24.03.2026).
8. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо запровадження звітності із сталого розвитку: проект Закону України 04.08.2025 № 13598. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56996> (дата звернення: 24.03.2026).
9. Попович Т.Г. Локальні акти юридичних осіб як елемент системи корпоративного управління: на прикладі впровадження. *Юридична Україна*. 2025. № 10. С. 52-58. URL: <https://jur-ukraine.com/lokalni-akty-yurydychnyh-osib-yak-element-systemy-korporatyvnogo-upravlinnya-na-prykladi-vprovadzhennya/> (дата звернення: 23.03.2026).
10. Merton R.K. *Social theory and social structure*. New York. 702 p.

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.03.2026

Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026

Дата публікації: 10.05.2026

© Долгерт В.В., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0